

PEFC

**CERTIFIKÁCIA
TRVALOUDRŽATEĽNÉHO
OBHOSPODAROVANIA
LESOV**

OBSAH

1. Podstata a význam certifikácie lesov	3
1.1. Požiadavky na certifikáciu lesov	4
1.2. Systém certifikácie lesov PEFC	5
1.3. PEFC Slovensko	7
2. Slovenský systém certifikácie lesov	8
3. Regionálna certifikácia lesov	8
3.1. Ciele regionálnej certifikácie	9
3.2. Vymedzenie regiónu	10
3.3. Organizácia a riadenie procesu certifikácie	11
3.3.1. Žiadateľ o certifikáciu	11
3.3.2. Účastníci regionálnej certifikácie	13
3.4. Minimálne požiadavky na systém riadenia	13
3.4.1. Dokumentácia postupov	13
3.4.2. Záznamy	13
3.4.3. Ľudské zdroje	14
3.4.4. Preskúmanie zhody	14
3.4.5. Odvolania, sťažnosti , spory	15
3.5. Priebeh regionálnej certifikácie	15
3.5.1. Hodnotenie regiónu	15
3.5.2. Hodnotenie obhospodarovateľa lesa	16
4. Certifikačné kritériá	18
4.1. Náplň certifikačných kritérií	19

Hubert Paluš: PEFC certifikácia trvalodržateľného obhospodarovania lesov

© doc. Ing. Hubert Paluš, PhD.
2014

Táto publikácia bola vydaná v rámci projektu „Vytvorenie potenciálnej vedomostnej základne pre rozširovanie PEFC certifikácie“ (Promoting Forest Certification to the Forest Managers of the Future) a spolufinancovaná z fondu PEFC na podporu spolupráce (PEFC Collaboration Fund)

1. PODSTATA A VÝZNAM CERTIFIKÁCIE LESOV

Presadzovanie myšlienok trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti súvisí s globálnym nárastom nekontrolovaného využívania obmedzených zdrojov a hľadanií možností na riešenie nepriaznivých dôsledkov globálnych trendov vývoja spoločnosti a ich negatívnych vplyvov na prírodu. Trvalo udržateľný rozvoj predstavuje taký rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov. Je to cieľový, dlhodobý, komplexný a synergický proces ovplyvňujúci všetky oblasti života ľudí.

Lesy sú významným prvkom v koncepcii trvalo udržateľného rozvoja, vzhľadom k tomu, že plnia významné ekologické, ekonomické a sociálne funkcie. Zároveň sú základňou pre produkciu dreva a z celosvetového hľadiska zohrávajú dôležitú úlohu v globálnom kolobehu uhlíka. V posledných desaťročiach sa celosvetovo stupňuje záujem spoločnosti na ochranu lesov ako nenahraditeľnej zložky životného prostredia. Podnetom tohto záujmu sa stalo ničenie a devastácia predovšetkým tropických pralesov, významných a nezastupiteľných ekosystémov našej planéty. Tieto podnety si vyžadujú zvýšené úsilie pri ďalšej podpore a zavádzaní trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Cestu ochrany prírodného bohatstva je treba hľadať v podpore spotreby a užívania dreva a výrobkov z dreva pochádzajúcich zo zdrojov, ktoré sú takýmto spôsobom obhospodarované. Jednou z ciest ako dosiahnuť tento cieľ je aj certifikácia lesov.

Certifikácia lesov je dobrovoľným nástrojom, ktorý môže podporiť tieto úsilia

a je vhodným nástrojom pre komunikáciu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov smerom k spotrebiteľom výrobkov z dreva. Myšlienka certifikácie vznikla koncom 80-tych rokov minulého storočia, kedy mimovládne a nadnárodné environmentálne organizácie začali stupňovať svoje úsilie o záchranu tropických pralesov a obmedzenie ich drancovania. V súčasnosti tieto aktivity prerástli do globálnej certifikácie dreva a výrobkov z dreva vyprodukovaných vo všetkých lesných formáciách sveta.

Certifikácia lesov je proces, počas ktorého sa overujú skutočnosti, či spôsob obhospodarovania lesov spĺňa vopred definované ekologické, ekonomické a sociálne štandardy a následne sa vystaví certifikát, ktorý túto skutočnosť potvrdzuje. Vystavený certifikát potvrdzuje pôvod drevných a nedrevných produktov pochádzajúcich z certifikovaných lesov. Princíp certifikácie lesov je založený na dodržiavaní definovaných princípov a kritérií obhospodarovania lesov, ktoré sú všeobecne akceptované spoločnosťou. Takéto princípy sú výsledkom globálnych a medzinárodných summitov a rokovaní. Podstatou certifikácie lesov je overenie, že drevo pochádza z lesov obhospodarovанных trvalo udržateľným spôsobom. Proces certifikácie sa aplikuje na dvoch úrovniach:

I. certifikácia trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, ktorá je zameraná na certifikáciu lesných porastov (miesto pôvodu drevej suroviny),

II. certifikácia spotrebiteľských reťazcov (C-o-C), ktorá sa dotýka dodávateľského reťazca od producentov drevej suroviny cez spracovateľov dreva a producentov rôznych výrobkov z dreva až ku konečným spotrebiteľom (sledovanie pôvodu dreva v jednotlivých fázach reťazca).

Hlavným cieľom certifikácie je prepojiť spotrebiteľov na trhu, ktorí sú ekologicky a sociálne citiaci s producentmi dreva a výrobcov z dreva, ktorí sa snažia uspokojiť ich požiadavky. Na trh sa v podstate dostáva nový produkt, ktorý svojimi „vlastnosťami“ dokáže uspokojovať vznikajúce sociálne a environmentálne požiadavky spoločnosti. Proces certifikácie samozrejme súvisí i s otázkou nákladov na certifikáciu. I keď certifikácia predstavuje dobrovoľný nástroj a každý producent alebo spracovateľ dreva sa môže rozhodnúť, či bude na trh vstupovať s certifikovaným drevom, výška nákladov na certifikáciu môže byť významným činiteľom, ktorý toto rozhodnutie ovplyvní.

Motívy, prečo sa jednotliví aktéri trhu rozhodnú certifikovať svoje lesy alebo výrobky z dreva môžu byť rozdielne a ich podstata je ekonomického alebo neekonomického charakteru. Vlastníci lesov a producenti drevnej suroviny očakávajú vzhľadom na vynaložené náklady zvýšený ekonomický efekt, ktorý by sa mal prejaviť na trhu v cene ponúkaného dreva. Tzv. „zelená cenová prémia“, t. j. vyššia cena, ktorú trh zaplatí za certifikované drevo má byť odmenou producentom dreva za to, že ponúkajú takéto výrobky. Producenti zároveň očakávajú sprístupnenie nových trhov a v určitom rozsahu i zvýšenú istotu v dopyte po dreve. Neekonomické výhody vyplývajúce z certifikácie majú pre producentov význam z pohľadu zvýšenia biodiverzity lesných porastov a zlepšenia spôsobu ich hospodárenia. Rozhodnutie nakupovať a spracovávať certifikované drevo firmami v odvetví spracovania dreva je motivované predovšetkým rozhodnutím plniť požiadavky zákazníkov, ktorí výrobky z dreva nakupujú na trhu. Spotrebiteľia zase vyžadujú certifikáciu za účelom uspokojovania svojich potrieb súvisiacich s environmentálnym a sociálnym cítením a sú presvedčení, že kúpou certifikovaných výrobkov prispievajú

k záchrane lesov a k podpore trvalo udržateľného rozvoja. Motívom pre podporu certifikácie nevládnymi organizáciami, na podnet ktorých myšlienka certifikácie vznikla, je určenie zodpovednosti za hospodárenie v lesoch. Certifikácia lesov ako dobrovoľný mimovládny nástroj na zlepšenie hospodárenia v lesoch je čoraz vo väčšej miere podporovaná aj vládnyimi programami, keďže sa ňou môžu dosiahnuť podobné alebo rovnaké ciele, ako ciele ostatných vládnych politik. Vytváranie verejného dopytu po certifikovanom dreve významne ovplyvňuje trh s drevom a výrobkami z dreva hlavne v niektorých vyspelých západoeurópskych krajinách (napr. Veľká Británia, Holandsko, Dánsko, Francúzsko a pod.) Tieto krajiny vytvorili a zaviedli verejné politiky nákupu dreva, ktorých cieľom je definovať vládne požiadavky, ktoré musia dodávatelia dreva spĺňať, aby bol zdroj suroviny jednoznačne uznaný za legálny a trvalo udržateľný. Ich súčasťou sú kritéria hovoriace v prospech nakupovania certifikovaného dreva, ktorých splnenie zabezpečí firmám získať preferenčné postavenie vo verejných súťažiach.

1.1. POŽIADAVKY NA CERTIFIKÁCIU LESOV

Certifikácia lesov zahŕňa široké spektrum požiadaviek na všetkých účastníkoch certifikačného procesu a dotýka sa všetkých oblastí a úrovní certifikácie. Hlavné komponenty predstavujú:

a) Certifikačný systém (schéma)

Certifikačné schéma zvyčajne predstavuje súbor noriem, špecifikácií a postupov, ktoré definujú požiadavky na trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a spotrebiteľský reťazec. Požiadavky sa týkajú napr. inštitucionálnej štruktúry schémy, procesu tvorby štandardov a technických dokumentov, kritérií a indikátorov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov,

požiadaviek na sledovanie pôvodu suroviny v spotrebiteľskom reťazci, postupov pri certifikácii, požiadaviek na certifikačné orgány a pod.

b) Majiteľ a správca certifikačného systému

Úlohou tvorcu certifikačnej schémy je vybudovanie inštitucionálnej štruktúry, tvorba štandardov a technických dokumentov, spravovanie a pravidelná aktualizácia požiadaviek noriem, propagácia schémy, vydávanie licencií na používanie certifikačných značiek a pod.

c) Žiadateľ o certifikáciu (certifikovaný subjekt)

Žiadateľa o certifikáciu predstavuje fyzická alebo právnická osoba, ktorá žiada o posúdenie súladu zavedených postupov podľa požiadaviek certifikačného systému. Subjekt, ktorý spĺňa definované požiadavky získava certifikát trvalo udržateľného obhospodarovania lesov alebo spotrebiteľského reťazca. V prípade skupinovej alebo viacmiestnej certifikácie vystupuje žiadateľ ako zástupca ostatných účastníkov skupiny.

d) Certifikačný orgán

Certifikačný orgán je organizácia, ktorá v rámci auditu posudzuje zhodu hospodárenia, resp. zavedenia požiadaviek spotrebiteľského reťazca s požiadavkami certifikačného systému. Jedná sa vždy o nezávislú certifikáciu tzv. treťou stranou. Certifikačný orgán vydáva certifikát žiadateľovi o certifikáciu.

e) Akreditačný orgán

Akreditačný orgán predstavuje nezávislú organizáciu, ktorá v rámci akreditácie splnomocňuje certifikačné orgány na vykonávanie auditov podľa požiadaviek certifikačnej schémy. Jeho úlohou je prostredníctvom svedeckých posudzovaní a dohladov posúdiť spôsobilosť certifikačného orgánu na vykonávanie auditov.

Jednou zo základných požiadaviek certifikačných schém je zabezpečenie transparentnosti a dôveryhodnosti certifikačného procesu a nezávislosti jednotlivých účastníkov certifikácie (tvorca schémy, žiadateľ, certifikačný orgán, akreditačný orgán).

1.2. SYSTÉM CERTIFIKÁCIE LESOV PEFC

Certifikácia lesov sa uskutočňuje podľa niektorých z existujúcich certifikačných systémov (schém). Vo svete existuje niekoľko desiatok certifikačných systémov, ktoré majú rôzny rozsah pôsobnosti (regionálne, národne, nadnárodne). PEFC – Program pre vzájomné uznávanie lesných certifikačných schém (z ang. Program for the Endorsement of Forest Certification schemes) je jednou z globálnych certifikačných systémov.

Systém PEFC bol založený v roku 1999 v Paríži, súčasné sídlo Rady PEFC je v Ženeve. Vznik PEFC bol motivovaný asociáciami súkromných vlastníkov lesov zo šiestich európskych krajín. Hlavným cieľom PEFC je podpora trvalo udržateľného obhospodarovania lesov – environmentálne a sociálne prospešného a ekonomicky životaschopného obhospodarovania lesov pre súčasné a budúce generácie prostredníctvom nezávislej certifikácie lesov. PEFC zároveň poskytuje mechanizmus pre nákupcov dreva, výrobkov z dreva a papiera, ktorý im zaručuje, že nákupom PEFC certifikovaných produktov podporujú trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov.

Riadnymi členmi Rady PEFC sú organizácie riadiace proces certifikácie podľa národných certifikačných schém členských štátov. Mimoriadnymi členmi PEFC sú medzinárodné organizácie vlastníkov lesov, drevospracujúceho priemyslu, obchodných organizácii, spotrebiteľských združení a mi-

movládnych organizácií. Fórum zainteresovaných strán predstavuje ďalšiu kategóriu členov s hlasovacím právom. Najvyšším orgánom PEFC je valné zhromaždenie. Stanovuje podmienky pre tvorbu nezávislých národných certifikačných systémov a vzájomne ich uznáva.

Certifikačný systém PEFC vytvára rámec pre hodnotenie a uznávanie kompatibilných certifikačných systémov, ktoré sú výsledkom procesu tvorby za účasti zainteresovaných strán. V praxi to znamená, že systém PEFC je tvorený súborom národných a regionálnych certifikačných schém, ktoré spĺňajú požiadavky definované Radou PEFC pre ich schválenie a vzájomné uznanie ostatnými členmi systému. Národné alebo regionálne certifikačné schémy musia spĺňať požiadavky národnej legislatívy a zároveň požiadavky Rady PEFC na proces tvorby štandardov, vlastnosti certifikačných schém a ich implementáciu, certifikačné a akreditačné postupy a proces schvalovania a vzájomného uznávania národných certifikačných schém a ich revízií. Základné podmienky kladené na národné schémy sa opierajú o 6 kritérií a 27 kvantitatívnych indikátorov trvalo udržateľného hospodárenia definovaných v medzinárodnom procese Ministerských konferencií o ochrane lesov v Európe. Základnou požiadavkou je akceptovanie a implementácia Pan-európskych prevádzkových smerníc. Dodatočnými požiadavkami sú neustále vznikajúce požiadavky verejných nákupných politík, sociálnej politiky a legislatívy súvisiacej predovšetkým s bojom proti nelegálnej ťažbe dreva. Každá národná certifikačná schéma je vytvorená na základe rôznych kritérií a prispôsobuje sa osobitostiam a špecifikám obhospodarovania lesov v danej krajine alebo oblasti. Národné certifikačné systémy zostávajú nezávislé, ale navzájom spolupracujú v rámci PEFC tak, aby bola

zabezpečená porovnateľnosť dreva a výrobkov z dreva pri ich obchodovaní v medzinárodných podmienkach. Hodnotenie zhody národných schém s požiadavkami Rady PEFC vykonávajú nezávislí hodnotitelia vybraní na základe výsledkov medzinárodného tendra a výsledné správy hodnotiteľov sú následne posudzované panelom expertov, ktorých menuje Rada PEFC. PEFC schvaľuje iba tie schémy, ktoré boli súčasne uznané jednotlivými členmi Rady PEFC. Nezávislosť fungovania národných schém je navyše potvrdená národnými akreditačnými orgánmi, ktoré akreditujú nezávislé certifikačné orgány na vykonávanie auditov hospodárenia v lesoch. Certifikačné orgány prostredníctvom školených audítorov posudzujú zhodu obhospodarovania lesa s požiadavkami národných schém. Výsledky auditov sú verejne prístupné. PEFC nereprezentuje iba certifikačný systém, ale predstavuje kontrolný orgán, ktorý skúma jednotlivé certifikačné schémy a definuje, či sú dostatočne presné.

Systém PEFC umožňuje certifikáciu individuálnych vlastníkov, skupinovú alebo regionálnu certifikáciu. V prípade, že národná certifikačná schéma je uznaná Radou PEFC, výhody pre drobných majiteľov lesa hospodáriacich podľa tejto schémy spočívajú hlavne v možnosti obhospodarovať lesy podľa národných štandardov a zaužívaných tradícií. Skupinová a individuálna forma certifikácie umožňuje vlastníkovi lesov získať certifikáty pri nižších nákladoch v porovnaní s individuálnou formou certifikácie.

Okrem požiadaviek na obhospodarovanie lesov definuje schéma aj požiadavky na sledovanie pôvodu dreva a nedrevných produktov z PEFC certifikovaných lesov (spotrebiteľský reťazec). Medzinárodný štandard definuje základné požiadavky na proces sledovania pôvodu certifikovaného dreva, recyklovaných drevných vlákien

a kontrolovaného dreva a minimálne požiadavky na systém riadenia tohto procesu. Významná úloha celého mechanizmu spočíva aj v sledovaní legálnosti nadobúdania dreva z necertifikovaných zdrojov, ktorý je zosúladený s uplatniteľnou legislatívou v oblasti boja proti nelegálnej ťažbe.

Na označovanie certifikovaných výrobkov a propagačné účely používa schéma PEFC logo a značky PEFC (obr. 1).

Obr. 1 Logo certifikačnej schémy PEFC

Systém PEFC v súčasnosti predstavuje najväčší a najrozšírenejší systém certifikácie lesov vo svete. Národné schémy uznané systémom PEFC sú aktívne v Európe, Afrike, Ázii, Severnej a Južnej Amerike a Austrálii. V roku 2014 bolo členmi PEFC viac ako 35 štátov, z ktorých väčšina mala vytvorené vlastné certifikačné schémy, podľa ktorých bolo certifikovaných viac ako 240 mil. ha lesov vo svete. Viac ako 10 000 spoločností bolo držiteľom certifikátu spotrebiteľského reťazca. Dnes sú súčasťou schémy PEFC významné národné certifikačné schémy ako Sustainable Forestry Initiative (SFI), Canadian Standard Association (CSA), American Tree Farm System (ATFS) a Malaysian Timber Certi-

fication Council scheme (MTTC). Súčasťou PEFC je od roku 2005 aj Slovenský systém certifikácie lesov (SFCS).

1.3. PEFC SLOVENSKO

PEFC Slovensko je profesijným, dobrovoľným a nezávislým združením právnických osôb, ktorého cieľom je podpora trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, spotreby dreva ako ekologicky obnoviteľného zdroja, výrobkov z dreva, ochrany prírody a trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti. Je národným riadiacim orgánom (NRO) Slovenského systému certifikácie lesov a zároveň členom Rady PEFC. Jeho ciele a predmet činnosti sú podrobne definované v stanovách združenia. Popis organizačného usporiadania uvádza schéma 1.

Každý člen PEFC Slovensko je podľa prevládajúcej činnosti zaradený do „komory vlastníkov lesov“, „komory spracovateľov dreva“ alebo do „komory ostatných záujmových skupín“. Valné zhromaždenie je najvyšší orgán združenia. Tvorené je delegátmi členských komôr. Rada PEFC Slovensko je najvyšším riadiacim orgánom združenia. Volí a odvoláva predsedu a podpredsedov združenia. Je kolektívny orgán. Rozhoduje v zbore väčšinou hlasov všetkých prítomných zástupcov. Predseda zastupuje združenie navonok. Zodpovedá Rade za činnosť a stav združenia v plnom rozsahu.

PEFC Slovensko je správcom Slovenského systému certifikácie lesov a je zodpovedné za jeho tvorbu a pravidelné aktualizácie (revízie). Slovenský systém certifikácie lesov predstavuje súbor požiadaviek uvedených v technických dokumentoch (štandardoch) na trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov, pravidlách pre certifikáciu lesov, požiadavkách na sledovanie pôvodu lesných produktov v spotrebiteľskom reťazci, požiadavkách na certifikač-

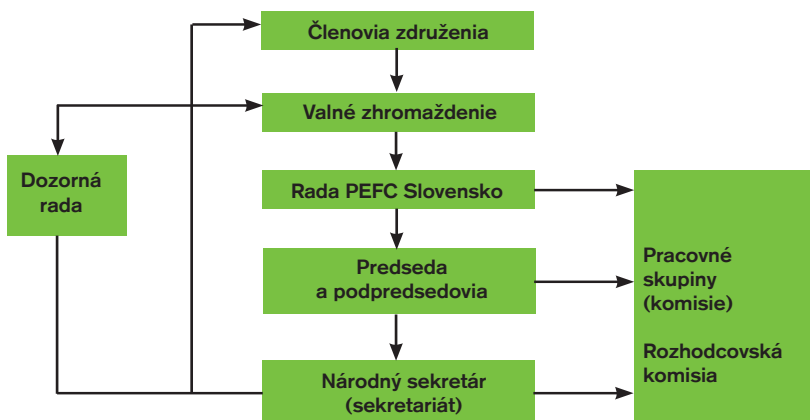

Schéma 1 Popis organizačného usporiadania PEFC Slovensko

né orgány vykonávajúce certifikáciu lesov a spotrebiteľského reťazca a ich akreditáciu a požiadavkách na používanie loga PEFC. Proces tvorby a revízie technických dokumentov SFCS je nezávislý od procesu certifikácie a je výsledkom vzájomnej dohody spektra záujmových strán, ktoré sa na tomto procese zúčastňujú. SFCS tak reprezentuje systém certifikácie lesov, ktorý plne zohľadňuje požiadavky spoločnosti na obhospodarovanie lesov a využívanie ich ekosystémových služieb.

2. SLOVENSKÝ SYSTÉM CERTIFIKÁCIE LESOV

Základom slovenského systému certifikácie lesov podľa PEFC je certifikácia systému kvality obhospodarovania lesov ako prostriedku na zaistenie ich trvalo udržateľného obhospodarovania. Systém certifikácie lesov Slovenskej republiky vychádza zo stavu lesníctva Slovenskej republiky, jeho historického vývoja, štruktúry vlastníckych vzťahov, hospodársko-úpravnickeho plánovania a informačného systému v oblasti lesného hospodárstva.

Pre lesné hospodárstvo Slovenskej republiky je charakteristické, že:

a) trvalo udržateľné obhospodarovanie

lesov má historickú tradíciu,

b) z pohľadu zaistenia trvalo udržateľného obhospodarovania je štátom veľmi silne regulovanou sférou,

c) prepracovaný systém hospodársko-úpravnickeho plánovania dlhodoborešpektuje princípy trvalo udržateľnosti,

d) vlastnícka štruktúra lesov je veľmi rôznorodá.

Slovenský systém certifikácie lesov je otvorený a prístupný pre všetky formy vlastníctva lesov na Slovensku. Povinným princípom certifikácie lesov je zabezpečenie nediskriminácie, dobrovolnosti, dôveryhodnosti a nákladovej efektívnosti procesu. Pre certifikáciu lesov sa v Slovenskej republike využíva regionálna certifikácia, ktorá najlepšie zodpovedá pomerom a štruktúre lesníctva na Slovensku. Opiera sa o štyri vzájomne previazané hodnoty:

Udržateľnosť

Garantuje prírode blízke obhospodarovanie slovenských lesov zamerané na:

- citlivé hospodárenie podporujúce rozvoj prírodných procesov a biodiverzity,
- udržiavanie priaznivého stavu chránených lesných ekosystémov,
- nepretržitú obnovu lesných porastov po

ich vyťaženi,

- zlepšovanie hodnoty environmentálnych funkcií a služieb,
- rešpektovanie vlastníckych práv a práv občanov na využívanie lesa,
- podporu miestnej zamestnanosti a ochranu práv zamestnancov.

Dôveryhodnosť

Vyžaduje zapojenie všetkých zainteresovaných strán v procese tvorby národného štandardu a umožňuje verejnú kontrolu jeho dodržiavania. Slovenská schéma certifikácie lesov je pravidelne revidovaná, nezávisle posudzovaná a medzinárodne uznávaná. Za zainteresované strany sa považujú osoby, inštitúcie alebo záujmové skupiny nezávislé od účastníkov certifikácie, ktorých záujmov sa hospodárenie v lesoch dotýka.

Zodpovednosť

Využíva medzinárodne uznávané postupy akreditácie a certifikácie tak, aby bola zaistená erudovanosť a nezávislosť kontrol potvrdzujúca, že výrobky označené logom PEFC pochádzajú zo zodpovedne obhospodarovaných lesov.

Prispôsobivosť

Umožnenie aktívne zapojenie všetkých vlastníkov lesov bez ohľadu na veľkosť a druh majetku do certifikačného procesu.

Štandard trvalo udržateľného obhospodarovania lesov Slovenska stanovujú národné kritériá a indikátory. Kritériá a indikátory predstavujú súbor požiadaviek slúžiaci na kvalifikované, nezávislé a objektívne posúdenie úrovne hospodárenia v lesoch osobitne pre hodnotenie regiónu a osobitne pre hodnotenie výsledkov hospodárenia obhospodarovateľa lesov. Ich dodržiavanie je nevyhnutným predpokladom na vydanie certifikátu potvrdzujúceho, že lesy sú obhospodarované v súlade s princípmi trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

Posudzovanie zhody (audit) s požiadavkami certifikačných kritérií vykonávajú certifikačné orgány. Certifikačné orgány sú nezainteresované a nezávislé tretie strany, ktoré majú potrebnú technickú spôsobilosť v postupoch certifikácie, dostatočné know-how o obhospodarovaní lesov alebo nadobúdaní a spracovaní lesných produktov vo všeobecnosti a dobre rozumejú certifikačným kritériám národnej certifikačnej schémy. Na základe zistení auditu môžu proces posudzovania pozastaviť, s určením lehoty na odstránenie nezhody, alebo zrušiť.

3. REGIONÁLNA CERTIFIKÁCIA LESOV

Regionálna (viacmiestna alebo skupinová) certifikácia je špecifická forma certifikácie lesov, ktorá umožňuje obhospodarovateľom lesov dobrovoľnú certifikáciu v rámci jedného certifikátu založenú na spoločnej zodpovednosti za hospodárenie v lesoch. Obhospodarovatelia lesov za účelom certifikácie vytvárajú organizáciu, ktorá má identifikovateľnú centrálnu jednotku (žiadateľa), kde sa plánujú, riadia a kontrolujú činnosti spojené s certifikáciou lesov.

3.1. Ciele regionálnej certifikácie

- a) zabezpečiť trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov,**
- b) poskytnúť možnosť účasti na certifikácii všetkým vlastníkom/obhospodarovateľom lesov, bez ohľadu na veľkosť ich lesného majetku,**
- c) podporiť zavádzanie zdokonalených postupov a metód trvalo udržateľného obhospodarovania lesov do praxe,**
- d) zaistiť finančnú efektívnosť certifikácie,**
- e) vytvoriť priestor na aplikáciu najlepších skúseností vlastníkov/obhospodarovateľov pre zlepšovanie stavu lesa,**
- f) zlepšiť komunikáciu a všeobecnú po-**

vedomie verejnosti o trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesov,

g) zabezpečiť ostatné verejnoprospešné funkcie lesa v záujme občanov Slovenskej republiky pri súčasnom rešpektovaní vlastníckych práv.

3.2. Vymedzenie regiónu

Regiónom sa rozumie ucelená územná jednotka, ktorú pre účely certifikácie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov zastupuje žiadateľ. Limitujúcimi faktormi pre vytvorenie regiónu sú:

a) fungujúca inštitucionálna štruktúra systému lesného hospodárstva - kvôli možnosti legislatívnej opory pri zavedení požiadaviek certifikačnej schémy (daná je súhrnom právnych predpisov, ktoré upravujú postavenie obhospodarovateľov a limitujúce podmienky hospodárenia v lesoch),

b) dostatočný zdroj údajov a ich dostupnosť – kvôli získavaniu dôveryhodných údajov o stave lesa a výsledkoch hospodárenia (zabezpečené prostredníctvom informačného systému LH spravovaného NLC),

c) možnosť zostavenia indikátorov TUOL a ich interpretácia vzhľadom ku kritériám TUOL – kvôli vylúčeniu vplyvov rôznorodého geomorfologického, makroklimatického a pedogeologického členenia Slovenska (územie regiónov zodpovedá hraniciam lesných oblastí a podoblastí s rámcovo príbuznou stanovíštnou dispozíciou k ekologickej stabilite, pričom kopíruje hranice lesných hospodárskych celkov),

d) výmera lesného pôdneho fondu v regióne nesmie prekročiť výmeru 1/3 výmery lesného pôdneho fondu SR – kvôli efektívnosti procesov a zvládnuteľnosti organizácie a riadenia účastníkov

certifikácie (Slovensko je z hľadiska potrieb certifikácie rozdelené na štyri regióny Západ, Sever, Stred a Východ).

3.3. Organizácia a riadenie procesu certifikácie

Organizácia a riadenie procesu certifikácie sú znázornené na obr. 2. Regionálna certifikácia hospodárenia v lesoch vyžaduje vytvorenie účelovej organizácie, ktorá umožní dobrovoľnú účasť v certifikácii pre všetkých obhospodarovateľov lesa v príslušnom regióne. Jej činnosť organizuje a riadi „Žiadateľ“, ktorý je právnickou osobou.

3.3.1. Žiadateľ o certifikáciu

Žiadateľ zastupuje individuálnych obhospodarovateľov lesa v certifikácii lesov s úlohou zabezpečiť správne zavedenie štandardu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a spoľahlivo vykonávať technicko-riadiace činnosti pri certifikácii lesov založenej na vzorkovaní. Funkcie a zodpovednosti žiadateľa sú nasledovné:

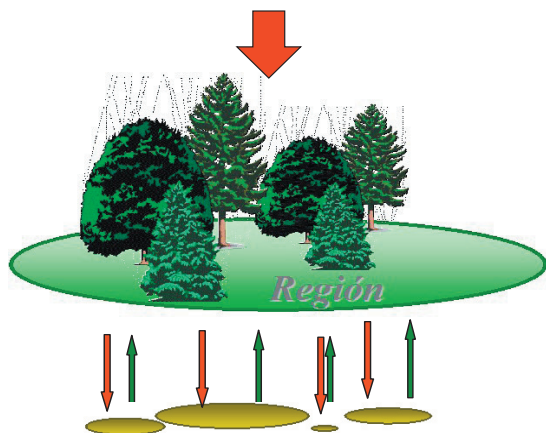
a) Zastupovať účastníkov regionálnej certifikácie v certifikačnom procese, vrátane komunikácie a vzťahov s certifikačným orgánom, podania žiadosti o certifikáciu a zmluvného vzťahu s certifikačným orgánom,

b) V mene účastníkov regionálnej certifikácie prijímať záväzok plniť štandard trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a s ním súvisiace požiadavky dokumentácie SFCS.

c) Uzatvárať písomné zmluvy s obhospodarovateľmi lesov o podmienkach účasti na regionálnej certifikácii obsahujúce záväzok účastníkov o dodržiavaní štandardu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, právo žiadateľa implementovať a vymáhať akékoľvek nápravné a preventívne opatrenia a iniciovať vylúčenie ktoréhokoľvek účastníka z rozsahu certi-

Nezávislý certifikačný orgán

Audit

Dobrovoľná účasť na certifikácii lesov

Obhospodarovatelia lesov

Komunikácia, poradenstvo, interný monitorovací program

Žiadateľ

Certifikát TUOL

Osvedčenie o certifikácii

Obr. 2 Organizácia a riadenie procesu certifikácie (autor Ing. František Štulajter, CSc.)

fikácie v prípade nehody so štandardom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov,

d) Zaisťovať zber informácií nevyhnutných pre podanie žiadosti na certifikáciu a posúdenie stavu lesov a výsledkov ich obhospodarovania v regióne,

e) Zabezpečiť účastníkom dokument potvrdzujúci účasť v regionálnej certifikácii lesa,

f) Poskytnúť všetkým účastníkom informácie a návod požadovaný pre efektívne zavedenie štandardu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov alebo iných platných požiadaviek lesnej certifikačnej schémy,

g) Vykonávať ročný interný monitorovací

program, ktorý umožňuje hodnotenie zhody účastníkov s požiadavkami certifikácie,

h) Vykonávať preskúvanie zhody so štandardom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, ktorý zahŕňa preskúvanie výsledkov interného monitorovacieho programu a preskúvanie hodnotenia a dozoru certifikačným orgánom, nápravných a preventívnych opatrení, ak sa to vyžaduje, a hodnotenie efektívnosti vykonaných nápravných činností,

i) viesť a priebežne aktualizovať evidenciu obhospodarovateľov zúčastnených na regionálnej certifikácii.

j) zaviesť a udržiavať dokumentáciu riadenia regionálnej certifikácie.

3.3.2. Účastníci regionálnej certifikácie

Účastníkmi certifikačného procesu sú vlastníci, správcovia lesov alebo fyzické a právnické osoby obhospodarujúce les na základe dlhodobej zmluvy, tak aby boli schopní zabezpečiť požiadavky štandardu TUOL.

Žiadateľ musí umožniť účasť v regionálnej certifikácii všetkým obhospodarovateľom lesov regiónu, ktorí podali žiadosť o účasť v regionálnej certifikácii a uzatvorili písomnú zmluvu o prístupí k certifikácii. Obhospodarovatelia lesov môžu požiadať o účasť v regionálnej certifikácii aj počas platnosti regionálneho certifikátu. Podmienkou uzatvorenia zmluvy o prístupí k certifikácii je úspešné absolvovanie uvádzacieho auditu. Obhospodarovateľ vstupuje do regionálnej certifikácie spravidla celým obhospodarovaným lesným majetkom nachádzajúcim sa v danom regióne. Ak obhospodarovateľ vstupuje do procesu certifikácie lesov len časťou ním obhospodarovaného majetku, je povinný mať zavedený systém pre oddelenú evidenciu (separáciu) drevnej suroviny, predaja dreva a zabezpečený pohyb drevnej hmoty tak, aby nedochádzalo k zmiešaniu necertifikovanej drevnej hmoty s certifikovanou drevnou hmotou. Tento proces musí byť kontrolovaný.

Žiadosť o účasť pozemkových spoločností na regionálnej certifikácii podáva štatutárny orgán v súlade so stanovami spoločnosti. Malí vlastníci lesov môžu pre potreby certifikácie zakladať združenia na báze príslušnosti k jednému orgánu štátnej správy lesného hospodárstva alebo spoločnému OĽH. V certifikácii vystupujú ako jeden účastník. V ich mene koná splnomocnený zástupca. V prípade, že obhospodarovateľ sa štrukturálne člení na organizačné jednotky obhospodara-

nia lesa, môžu sa tieto zúčastniť procesu regionálnej certifikácie samostatne. Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce les na základe zmluvy musia pri žiadosti o účasť v regionálnej certifikácii preukázať súhlas vlastníka s podaním žiadosti.

Obhospodarovateľ má vždy možnosť vypovedať svoju účasť, aj počas platnosti certifikátu. Sporný majetok obhospodarovateľov lesov nemôže byť predmetom certifikácie.

K základným funkciám a zodpovednostiam účastníkov certifikácie patria nasledovné:

- a)** uzatvoriť so žiadateľom písomnú dohodu, ktorá obsahuje záväzok dodržiavať štandard trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a iné platné požiadavky lesnej certifikačnej schémy,
- b)** dodržiavať štandard trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a iné platné požiadavky lesnej certifikačnej schémy;
- c)** poskytnúť plnú spoluprácu a podporu a efektívne reagovať na všetky požiadavky od žiadateľa alebo certifikačného orgánu na relevantné údaje, dokumentáciu alebo iné informácie, umožniť prístup do lesa a ostatných zariadení, či už v spojitosti s formálnymi auditmi, preskúmaniami a podobne,
- d)** vykonávať každoročne sebahodnotenie zhody hospodárenia so štandardom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov,
- e)** realizovať príslušné nápravné a preventívne opatrenia zavedené žiadateľom a priebežne ho informovať o ich plnení
- f)** zaviesť a udržiavať písomnosti súvisiace s certifikáciou.

3.4. Minimálne požiadavky na systém riadenia

Účastníci certifikačného procesu sú pre správnu realizáciu a fungovanie procesu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a jeho posudzovania v rámci certifikácie povinní popísať a používať primeraný systém riadenia. Systém riadenia závisí od právnej formy, veľkosti a objemu vykonávanej práce účastníka.

3.4.1. Dokumentácia postupov

Dokumentácia žiadateľa musí obsahovať minimálne nasledovné prvky:

a) popis štruktúry organizácie, práva a povinnosti vzťahujúce sa na certifikačný proces,

b) politiku a ciele pri trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesov,

c) písomné postupy riadenia regionálnej certifikácie obsahujúce:

i. postup pri zabezpečovaní účasti obhospodarovateľov v procese regionálnej certifikácie,

ii. informácie a návod pre efektívne zavedenie štandardu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a s ním súvisiacich požiadaviek SFCS,

iii. postupy vedúce k dosiahnutiu cieľov certifikačných kritérií SFCS na regionálnej úrovni, ktoré nie sú upravené právnym poriadkom SR,

iv. postup pre potvrdenie alebo vylúčenie vlastníka/obhospodarovateľa z procesu certifikácie,

v. postupy na separáciu drevnej hmoty pochádzajúcej z necertifikovaných a kontroverzných zdrojov,

vi. postupy na riešenie nezhôd, prijímanie nápravných a preventívnych opatrení,

vii. postupy na riešenie odvolaní, sťažností a sporov.

Dokumentácia účastníka certifikácie musí obsahovať minimálne:

a) popis cieľov a priorít pri trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesov,

b) popis organizačného usporiadania, procesov, kompetencií a kontrolných mechanizmov pri obhospodarovaní lesov,

c) autorizované plány lesníckych činností.

3.4.2. Záznamy

Účastníci certifikačného procesu sú povinní založiť, viesť evidenciu a udržiavať záznamy a písomnosti o zhode s požiadavkami certifikačnej schémy SFCS. Účastníci certifikačného procesu sú povinní viesť záznamy minimálne po dobu 5 rokov.

Záznamy žiadateľa obsahujú minimálne:

a) zmluvy o pristúpení k certifikácii,

b) záznamy o dodržiavaní požiadaviek štandardu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a s ním súvisiacich požiadaviek SFCS:

i. stanoviská tretích strán,

ii. správy z interných monitorovacích auditov,

iii. správy z auditov certifikačného orgánu.

c) správy z preverenia vedením,

d) záznamy o uložených nápravných a preventívnych opatreniach,

e) sebahodnotenia účastníkov certifikácie,

f) hlásenia o plnení uložených nápravných a preventívnych opatrení,

g) rozhodnutia o vylúčení z procesu certifikácie,

h) registre účastníkov certifikácie,

i) ostatné písomnosti týkajúce sa certifikačného procesu.

Záznamy účastníka certifikácie obsahu jú minimálne:

- a)** rozhodnutia a stanoviská zainteresovaných strán týkajúce sa obsahu certifikačných kritérií pre individuálnu úroveň,
- b)** správy z interných monitorovacích auditov žiadateľa,
- c)** správy z auditov certifikačného orgánu,
- d)** záznamy z vlastných interných auditov, prijatých opatreniach a ich plnení,
- e)** sebahodnotenie,
- f)** hlásenie o plnení uložených nápravných a preventívnych opatrení,
- g)** záznamy o pohybe drevnej hmoty pochádzajúcej z necertifikovaných a kontroverzných zdrojov,
- h)** záznamy o odovzdaní a prebratí pracoviska kontraktantom.

3.4.3. Ľudské zdroje

Účastník certifikačného procesu je povinný zabezpečiť, aby osoby, ktoré zodpovedajú za riadenie lesníckych činností a certifikáciu TUOL boli kompetentné, primerane vzdelané, absolvovali preškolenie programu o regionálnej certifikácii TUOL organizované národným riadiacim orgánom a disponovali primeranými zručnosťami a skúsenosťami podľa požiadaviek uvedených v dokumente ND SFCS 005 Vzdelávanie účastníkov certifikačného procesu pre uplatňovanie Slovenského systému certifikácie lesov.

Vzdelanie musí byť minimálne na úrovni úplného stredného odborného vzdelania lesníckeho zamerania. Vzdelanie lesníckeho zamerania môže byť nahradené pracovnými skúsenosťami v riadení lesníckych činností v trvaní minimálne 5 rokov. Osoby žiadateľa (zamestnanci) zapojené do procesu regionálnej certifikácie lesov musia:

- a)** mať vysokoškolské vzdelanie lesníckeho zamerania prvého stupňa,
- b)** spĺňať spôsobilosť odborného lesného hospodára,
- c)** absolvovať základný alebo periodický program vzdelávania organizovaný národným riadiacim orgánom.

Žiadateľ udržiava informácie o dosiahnutej kvalifikácii, vzdelávacích programoch a skúsenostiach týchto osôb.

3.4.4. Preskúvanie zhody

Žiadateľ je povinný minimálne jedenkrát ročne vypracovať súhrnnú správu o riadení procesu certifikácie a zhode stavu lesných zdrojov so štandardom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a ostatnými požiadavkami certifikačnej schémy. Správa o preskúvaní musí byť prerokovaná vrcholovým manažmentom najmenej raz za rok. Správa obsahuje minimálne:

- a)** zoznam účastníkov regionálnej certifikácie,
- b)** výsledky interného monitorovacieho programu,
- c)** plnenie nápravných a preventívnych opatrení,
- d)** stav opatrení vyplývajúcich z minulého prerokovania,
- e)** funkčnosť a efektívnosť systému posudzovania hospodárenia účastníkov certifikácie,
- f)** výsledky hodnotenia a dozoru vykonávaného certifikačným orgánom,
- g)** návrh opatrení pre zlepšenie funkčnosti systému a TUOL.

3.4.5. Odvolania, sťažnosti a spory

V procese certifikácie môže dôjsť k nezrovnalostiam medzi zúčastnenými stranami týkajúcimi sa konania a rozhodnutí certifikačného orgánu alebo žiadateľa. Odvolania voči rozhodnutiam a sťažnosti voči konaniu

certifikačných orgánov sa podávajú písomne prostredníctvom žiadateľa. Certifikačný orgán ich rieši podľa prijatých a schválených postupov. V prípade konania a rozhodnutí žiadateľa sa nezrovnalosti podľa ich obsahu riešia nasledovne:

Odvolaním, ktorým účastník certifikačného procesu písomne vyjadruje nesúhlas vo veci nevydania alebo odobratia osvedčenia o účasti v regionálnej certifikácii. Odvolanie sa podáva na certifikačný orgán prostredníctvom žiadateľa. Na základe rozhodnutia certifikačného orgánu zašle žiadateľ potvrdenie pôvodného rozhodnutia alebo jeho zmenu na adresu odvolávajúceho sa subjektu. Sťažnosťou je, ak účastník certifikačného procesu namietá konanie a postupy žiadateľa. Takéto sťažnosti rieši vždy predstaviteľ žiadateľa do 30 dní od doručenia. Sporom účastník certifikačného procesu vyjadruje nesúhlas s interpretáciou požiadaviek certifikačnej schémy pri výkone interného auditu. Predmet sporu sa s účastníkom rieši okamžite pri jeho vzniku na mieste. Nevyriešené spory sa zaznamenajú do správy z interného auditu.

Každé prijaté odvolanie alebo sťažnosť vzniknuté v procese certifikácie lesov zaznamená žiadateľ v samostatnom registri. O výsledkoch a spôsobe riešenia odvolaní a sťažností sa podávateľ informuje do 30 dní od obdržania podania.

3.5. Priebeh regionálnej certifikácie

Metodicky je kombináciou cyklického hodnotenia kritérií určených pre región a každoročného hodnotenia hospodárenia konkrétnych obhospodarovateľov lesov podľa prijatých indikátorov.

3.5.1. Hodnotenie regiónu

Certifikačné kritériá pre regionálnu úroveň hodnotenia definujú politické nástroje alebo trendy vývoja vytvárajúce podmienky pre alebo charakterizujúce vývoj TUOL. Vzťahujú sa na celú certifikovanú oblasť daného regiónu. Posudzovanie zhody (audit) s požiadavkami certifikačných kritérií pre región vykonáva každých 5 rokov, v rámci aktualizácie Správy o stave lesného hospodárstva regiónu, certifikačný orgán (schéma 2). Správa o stave lesného hos-

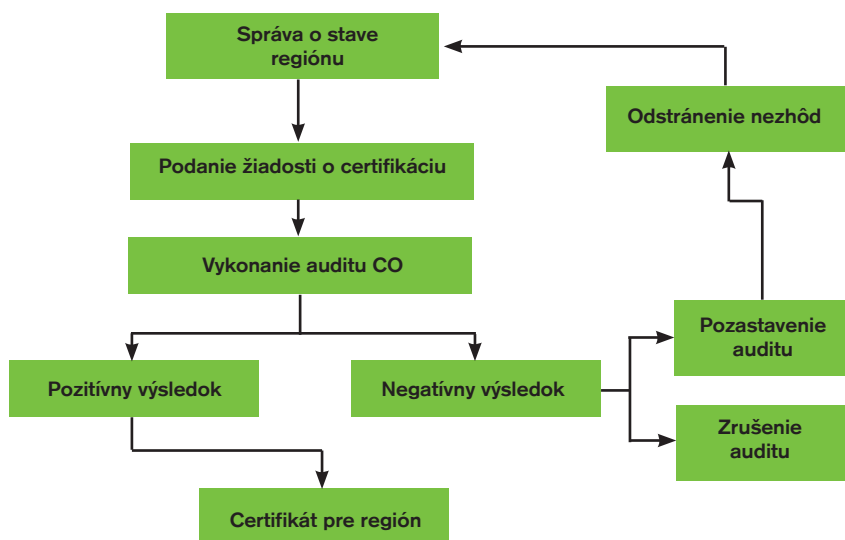

Schéma 2 Postup posudzovania zhody pre región

podárstva regiónu je základný dokument, ktorý poskytuje informácie o procesoch a výsledkoch trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v regióne za uplynulých 5 rokov porovnaním s kritériami a indikátormi trvalo udržateľného obhospodarovania lesov pre región. Správu vypracováva a schvaľuje žiadateľ o regionálnu certifikáciu. Pri hodnotení využíva získané informácie od zainteresovaných strán. Dôležitými súčasťami správy sú:

- opis prírodných (environmentálnych) pomerov regiónu,
- aktualizovaný zoznam obhospodarovateľov zúčastnených na regionálnej certifikácii,
- popis kritérií/indikátorov a ich plnenie,
- výsledky interného monitorovacieho programu,
- nápravné a preventívne opatrenia,
- účinnosť prijatých nápravných opatrení.

Na základe kladného výsledku vykonaného auditu vydá certifikačný orgán žiadateľovi regionálny certifikát. Regionálny certifikát (obr. 3) sa vydáva na dobu maximálne 3 roky. Vztahuje sa iba na územie lesov tých obhospodarovateľov, ktorí sa zúčastnili regionálnej certifikácie lesov. Regionálny certifikát musí obsahovať prehlásenie:

Certifikát trvalo udržateľného obhospodarovania lesov potvrdzuje, že lesy v regióne „názov a identifikácia regiónu“ zastupovaného „názov a identifikácia žiadateľa“ sú obhospodarované trvalo udržateľným spôsobom v súlade s kritériami definovanými Slovenským systémom certifikácie lesov, ktorý bol uznaný Radou PEFC (Program pre vzájomné uznávanie lesných certifikačných schém) dňa 12. 8. 2005.

Obr. 3 Regionálny certifikát obhospodarovania lesov

3.5.2. Hodnotenie obhospodovateľa lesa

Certifikačné kritériá pre hodnotenie hospodárenia obhospodarovateľov lesov uvádzajú hraničné kvantitatívne alebo kvalitatívne parametre zabezpečujúce trvalo udržateľnosť obhospodarovania lesov a vztahujú sa na každého individuálneho obhospodovateľa, zúčastňujúceho sa na certifikácii, prostredníctvom regionálnej certifikácie.

Posudzovanie zhody (audit) s požiadavkami certifikačných kritérií pre hodnotenie hospodárenia obhospodarovateľov lesov regiónu sa vykonáva každoročne v dvoch úrovniach. Na úrovni žiadateľa ako interný monitorovací program a na úrovni certifikačného orgánu ako úvodných, dozorných a recertifikačných auditov v rámci príslušného certifikačného cyklu (schéma 3).

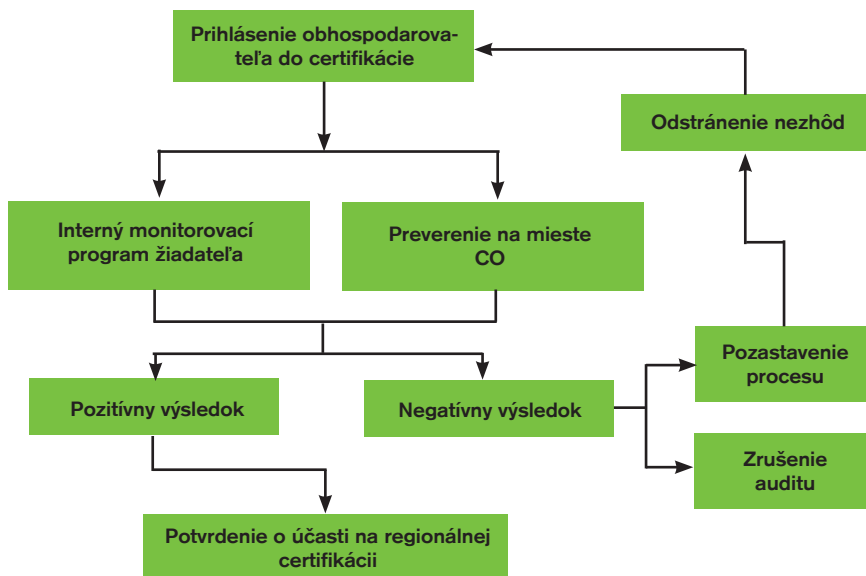

Schéma 3 Postup posudzovania zhody pre obhospodarovateľa

Interný monitorovací program

Interný monitorovací program slúži na odhaľovanie slabých miest a riadenie rizík pri plnení požiadaviek certifikačnej schémy u všetkých účastníkov regionálnej certifikácie lesov a posúdenia úrovne hospodárenia novo pristupujúcich obhospodarovateľov počas platnosti certifikátu. Je jedným z podkladov certifikačného orgánu pri vykonávaní auditov v rámci certifikačného cyklu (certifikačných, dozorných a recertifikačných auditov). Interný monitorovací program pozostáva z :

- a) analýzy informácií poskytnutých účastníkmi regionálnej certifikácie,
- b) analýzy informácií zainteresovaných strán (špecializovaná štátna správa, miestna správa a samospráva, občania, mimovládne organizácie, združenia a ďalšie odborné inštitúcie),
- c) preverenia na mieste.

Analýza informácií poskytnutých účastníkmi regionálnej certifikácie sa týka

všetkých obhospodarovateľov lesov, ktorí sa zúčastňujú regionálnej certifikácie. Predmetom analýzy sú výsledky sebahodnotenia zhody hospodárenia so štandardom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov poskytnuté obhospodarovateľom. Analýza informácií zainteresovaných strán sa týka všetkých obhospodarovateľov lesov, ktorí sa zúčastňujú regionálnej certifikácie. Predmetom analýzy je vyhodnotenie stanovísk vyžiadanych od zainteresovaných strán (dodržiavanie cieľov certifikačných kritérií, národnej legislatívy, medzinárodných smerníc, konvencií a dohôd vzťahujúcich sa na obhospodarovanie lesov) týkajúcich sa certifikačných kritérií na individuálnej úrovni. Preverenie na mieste sa vykonáva vzorkovaním. Veľkosť výberovej vzorky je najmenej 10% účastníkov certifikácie. Prihliada sa, aby sa preverenie na mieste vykonalo predovšetkým u účastníkov obhospodarujúcich les o výmere väčšej ako 50 ha. Vykonáva sa za účelom:

- a) posúdenia nezhody zistenej z informá-

cíí účastníka certifikácie alebo zainteresovaných strán,

b) posúdenia sebahodnotenia účastníka certifikácie vo vzťahu ku kritériám trvalo udržateľného obhospodarovania,

c) preverenia skutočností, ktoré nie je možné overiť prostredníctvom získaných informácií,

d) preverenia plnenia akýchkoľvek nápravných a preventívnych opatrení, ak účastník certifikácie nepreukáže spoľahlivé dôkazy o ich odstránení (vykoná sa na náklady obhospodarovateľa).

Preverenie na mieste môžu vykonávať iba osoby spĺňajúce predpísané kvalifikačné predpoklady

Výsledky a priebeh preverenia sa zaznamenávajú do správy z preverenia na mieste. V prípade zistenia závažnej odchýlky od požiadaviek štandardu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov má žiadateľ právo iniciovať vylúčenie ktoréhokoľvek účastníka z procesu certifikácie alebo prerušenie účasti v regionálnej certifikácii do doby vykonania nápravy. Pre rozhodovanie o potvrdení, prerušení alebo vylúčení obhospodarovateľa z účasti na regionálnej certifikácii lesov má žiadateľ zriadený poradný orgán.

Audity certifikačného orgánu

Hodnotenie obhospodarovateľov lesov vykonáva certifikačný orgán každoročne preverením na mieste. Podkladom pre výber obhospodarovateľa pre vykonanie auditu sú poznatky z interného monitorovacieho programu vykonaného žiadateľom. Certifikačný orgán vykonáva preverenie na mieste podľa vlastných dokumentovaných postupov, ktoré sú v súlade s medzinárodnými požiadavkami stanovenými na orgány vykonávajúce certifikáciu systému obhospodarovania lesov.

Systém hodnotenia obhospodarovateľov lesov vytvára priestor, aby hodnotenie na

mieste mohlo byť vykonané najmenej jeden krát za 5 rokov. Žiadateľ o certifikáciu po obdržaní (potvrdení) regionálneho certifikátu a preverení súladu hospodárovania minimálne z analýzy informácií zainteresovaných strán vydá (potvrdí) zúčastneným obhospodarovateľom lesov osvedčenie o účasti na regionálnej certifikácii, ktoré v plnej miere nahrádza originál certifikátu (obr. 4). Toto osvedčenie obsahuje informácie o príslušnosti k danému regiónu, čísle certifikátu príslušného regiónu, dobe jeho platnosti a informácie o certifikačnom orgáne, ktorý regionálny certifikát vydal.

V každom prípade platí, že iba drevná surovina pochádzajúca z lesov obhospodarovateľov zúčastnených na certifikácii môže byť považovaná za drevo pochádzajúce z certifikovaných lesov a iba takéto drevo môže podľa pravidiel a ustanovení niesť logo PEFC.

Obr. 4 Osvedčenie o účasti na regionálnej certifikácii lesov

4. CERTIFIKAČNÉ KRITÉRIÁ

Systém certifikácie lesov Slovenskej republiky vychádza zo stavu lesníctva Slovenskej republiky, jeho historického vývoja, štruktúry vlastníckych vzťahov, hospodársko-úpravniackeho plánovania a informačného systému v oblasti lesného hospodárstva. Rešpektuje všeobecný právny poriadok Slovenskej republiky. Je v súlade s právnymi predpismi na úseku:

- a) lesného hospodárstva,
- b) životného prostredia, ochrany prírody a krajiny a vodných zdrojov,
- c) ochrany práv vlastníctva, sociálnych vecí a práv zamestnancov,
- d) bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- e) protipožiarnej ochrany,
- f) poskytovania informácií,
- g) pamiatkovej starostlivosti a využívania lesov verejnosťou,
- h) obchodných vzťahov,
- i) daňových a odvodových povinností.

Referenčným základom pre tvorbu národných certifikačných kritérií TUOL je medzinárodný štandard PEFC ST 1003:2010 „Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov – požiadavky.“ Dokument syntetizuje závery širokej zhody na zásadách, pokynoch, kritériách a indikátoroch pre trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch dosiahnutej na medzinárodnej úrovni v rámci:

- pokračujúcich Ministerských konferencií o ochrane lesov v Európe (MCPFE),
- Montrealského procesu (Kritériá a indikátory pre zachovanie a trvalo udržateľné obhospodarovania lesov mierneho a boreálneho pásma),
- Medzinárodnej organizácie pre tropic-

ké drevo (ITTO) - postup pre tropické lesy alebo Africkej organizácie pre drevo (ATO/ITTO) - postup pre tropické africké lesy a ďalších.

Požiadavky príslušných medzivládnych dohovorov uvedených v tomto dokumente sú zakomponované v kritériách a indikátoroch Štandardu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov Slovenska. Zoradené sú podľa všeobecne uznaných šiestich princípov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov prijatých v rámci Paneurópskeho procesu ochrany lesov v Európe (Helsinki 1993, Lisabon 1998, Viedeň 2004, Varšava 2007). Spolu je prijatých 32 kritérií, ktoré obsahujú 59 indikátorov na hodnotenie regiónu a 110 indikátorov na hodnotenie výsledkov hospodárenia obhospodarovateľov lesov.

4.1. Náplň certifikačných kritérií

Princíp 1:

Zachovanie a primeraný rozvoj lesných zdrojov a ich príspevku do globálneho kolobehu uhlíka

Kritérium 1.1:

Ochrana lesných pozemkov

Zámerom kritéria je prednostné využívanie lesných pozemkov na plnenie funkcií lesa. K trvalému vyňatiu lesných pozemkov z plnenia funkcií lesa môže dôjsť len v nevyhnutných a odôvodnených prípadoch, najmä ak úlohy spoločenského a ekonomického rozvoja nemožno zabezpečiť inak. Vyňatie lesných pozemkov sa všade tam, kde je to možné podmieňuje poskytnutím náhradných pozemkov vhodných na zalesnenie. V rámci riešenia nezrovnalostí stavu evidencie nehnuteľností katastra so stavom zisteným v teréne sa požaduje vyhlásiť nelesné pozemky spĺňajúce kritériá

lesa za lesné pozemky. Zároveň treba dbať o udržiavanie stabilnej hranice lesných pozemkov v teréne.

Kritérium 1.2:

Multifunkčné využívanie lesných zdrojov

Zámerom kritéria je potvrdiť nezastupiteľnú úlohu disciplín hospodárskej úpravy lesov pri ich obhospodarovaní a podporiť inováciu postupov HÚL smerom k viac účelovému využívaniu lesných zdrojov (funkčne integrované lesné hospodárstvo).

Kritérium 1.3:

Programy starostlivosti o lesy

Kritérium popisuje základné požiadavky na proces vyhotovenia programov starostlivosti o lesy a ich aktualizácie odborným lesným hospodárom počas ich platnosti. PSL je spoločným dielom vyhotovovateľa a obhospodarovateľa. Konania vo veci tvorby PSL sú verejne prístupné. Požiadavky a praktické skúsenosti zainteresovaných strán sú predmetom posudzovania.

Kritérium 1.4:

Zalesňovanie nelesných pozemkov

Zámerom kritéria je rozširovanie výmery lesov zalesňovaním spustnutých a nevyužitelných poľnohospodárskych pozemkov a ostatných bezlesných plôch.

Princíp 2:

Zachovanie zdravia a vitality lesných ekosystémov

Kritérium 2.1:

Integrovaná ochrana lesov a revitalizácia poškodených lesných ekosystémov

Kritérium zdôrazňuje potrebu prispôsobenia modelov a zásad hospodárenia zdravotnému stavu porastov. Stanovuje

základné rámce pre obnovu a rekonštrukciu poškodených lesných porastov a pre vykonávanie ozdravných a revitalizačných opatrení.

Kritérium 2.2:

Monitoring zdravotného stavu lesov a opatrenia na ochranu lesa

Kritérium popisuje obsah a parametre monitorovania a hodnotenia zdravotného stavu lesov. Obhospodarovateľa zaväzuje k včasnému spracovaniu náhodnej ťažby a k vykonávaniu účinných nápravných a preventívnych ochranných a obranných opatrení vo všetkých štádiách vývoja lesa.

Kritérium 2.3:

Technologické postupy

Kritérium je zamerané na znižovanie environmentálnej záťaže lesných zdrojov. Technický stav mechanizačných prostriedkov nesmie byť zdrojom ohrozenia bezpečnosti výrobného procesu, životného prostredia, verejného zdravia, prípadne zdrojom znečistenia alebo poškodenia pozemnej komunikácie. Pri výbere technológie určuje povinnosť posudzovať riziká a dopady ťažbovo dopravného procesu na lesné ekosystémy. Vyžaduje priebežné vykonávanie úpravy povrchu približovacích dráh, dodržiavanie maximálne prípustných limitov poškodenia terénu, pôdy, lesných ciest, lesných porastov a stromov pri ťažbe a doprave dreva.

Kritérium 2.4:

Používanie pesticídov

Kritérium stanovuje podmienky používania pesticídov. Pesticídy (herbicídy, insekticídy, fungicídy, rodenticídy) sa používajú len v obmedzenom rozsahu a podľa možností sa ich používanie nahrádza vhodnými pestovateľskými a biologickými opatreniami. Nie je povolené používanie pesticídov zakázaných medzinárodnými

dohovormi. Všetky používané chemické prostriedky musia spĺňať hygienicko-toxikologické a ekologické limity a podmienky ochrany prírody Použitie pesticídov musí predchádzať primerané hodnotenie dôvodov ich použitia (environmentálne a ekonomické dopady) Osoby aplikujúce pesticídy musia byť držiteľmi osvedčenia o odbornej spôsobilosti.

Kritérium 2.4:

Ochrana pred požiarimi

Zámerom kritéria je prevencia pred poškodením lesov požiarimi. Obhospodarovateľa zaväzuje používať oheň v lesnej prevádzke podľa písomného postupu pre spaľovanie horľavých látok odsúhlaseného Hasičským a záchranárskym zborom v najnutnejších prípadoch len vtedy, ak potrebné hospodárske opatrenie nie je možné dosiahnuť iným spôsobom. Kladenie ohňa mimo zabezpečených ohnísk je vo všeobecnosti zakázané.

Princíp 3:

Zachovanie a podpora produkčnej funkcie lesov (drevné a nedrevné produkty)

Kritérium 3.1:

Trvalosť a plynulosť ťažby dreva

Kritérium je zamerané na zabezpečenie rovnomerného odčerpávania zásob dreva do výšky objektívne stanoveného ťažbového ukazovateľa. Platí zásada, že množstvo úmyselne vyťaženého dreva v decéniu nie je vyššie ako celkový bežný prírastok. Obhospodarovateľa nad 1000 ha plochy zaväzuje, pri riadnom hospodárení plánovať ročnú výšku ťažby dreva v intervale 85% až 120% z 1/10 predpisu PSL. Vyžaduje, aby množstvo vyťaženého dreva podľa drevín bolo v tolerancii +/- 15% s údajmi získanými z vyznačovania a uvedenými v súhlase

na ťažbu dreva. Pod riadnym hospodárením sa rozumie také hospodárenie, pri ktorom množstvo náhodnej ťažby nepresiahlo 36% predpisu LHP za decéniom.

Kritérium 3.2:

Surové drevo

Zámerom kritéria je zabezpečiť dôsledné vedenie evidencie pôvodu a pohybu dreva. Súčasne zavádza povinnosť predpísaným spôsobom označovať drevo pochádzajúce z certifikovaných lesov.

Kritérium 3.3:

Nedrevné lesné produkty a služby

Kritérium upravuje povinnosť regulovať využívanie potenciálu ponuky nedrevných produktov a služieb tak, aby bolo v súlade s plnením ďalších funkcií lesov a v prospech udržania ich racionálneho a dlhodobého využívania. Osobitne zdôrazňuje povinnosť zabezpečiť dynamickú rovnováhu medzi početnosťou zveri a stavom lesných ekosystémov.

Kritérium 3.4:

Lesná cestná sieť

Kritérium obsahuje základné atribúty rozvoja dopravnej infraštruktúry. Optimalizácia dopravného sprístupnenia lesných porastov a zlepšovanie stavu dopravnej infraštruktúry musí byť plánovitá. V tomto zmysle obhospodarovateľ vedie pasport lesnej cestnej siete. Povrch a technické odvodňovacie zariadenia lesnej cestnej siete sa priebežne udržiava v prevádzky schopnom stave. Priečny profil ciest a technické zariadenia pre ich odvodnenie umožňujú plynulý rozptyl vody do porastov. Z projektovej dokumentácii sa posudzujú dopady pripravovanej výstavby lesných ciest na lesné ekosystémy, jej dodržiavanie je v priebehu výstavby monitorované.

Princíp 4:

Zachovanie, ochrana a primeraný rozvoj biologickej diverzity lesných ekosystémov

Kritérium 4.1:

Obnova lesov

Zámerom kritéria je vytvorenie zdravého, dobre vyvinutého mladého lesného porastu tvoreného drevinami zodpovedajúcimi stanovištným podmienkam. V obnove sa využívajú obnovné postupy vytvárajúce podmienky pre vznik dostatočného množstva provenienčne vhodnej prirodzenej obnovy. Výsledkom obnovy lesa je zabezpečený lesný porast pričom minimálne 50% plochy obnovného prvku tvoria dreviny cieľového drevinového zloženia, ktorých zastúpenie v príslušnom modeli hospodárenia je najmenej 30%.

Kritérium 4.2:

Štruktúra a prirodzenosť lesov

Zámerom kritéria je podpora druhovej, vekovej a vertikálnej rôznorodosti porastov. Porasty sú od štádia prerezávok rozčlenené na technologické polia. Hospodárske zásahy zodpovedajú rastovej fáze, stavu a zrelosti porastov, sú vykonávané včas a v prospech zlepšovania vnútorného usporiadania, výstavby, kompozície a zásob porastov

Kritérium 4.3:

Génové zdroje

Zámerom kritéria je zabezpečenie optimálnej výmery genetických zdrojov a ich čo najlepšie využívanie pre účely obnovy lesa.

Kritérium 4.4:

Nepôvodné druhy

Zámerom kritéria je kontrolovať a tlmieť umelé vnášanie nepôvodných drevín, resp. cudzích proveniencií a foriem lesných drevín do porastov mimo ich súčasný areál.

Kritérium 4.5:

Ponechávanie stromov na dožitie

Zámerom kritéria je ponechávanie mŕtveho dreva v celej rozmanitosti druhov drevín a stupňov rozkladu a stromov na dožitie pri zohľadnení ich možného negatívneho vplyvu na okolité porasty.

Kritérium 4.6:

Lesy osobitných prírodných hodnôt

Zámerom kritéria je zaisťovať diferencovanú starostlivosť o lesné ekosystémy v chránených územiach a v jednotlivých prvkoch územného systému ekologickej stability v závislosti od ich prirodzenosti a zachovalosti. Pre tento účel obhospodarovateľ vedie písomnú a grafickú dokumentáciu a rešpektuje opatrenia ochrany prírody. Pri obhospodarovaní lesov osobitných prírodných hodnôt sa využívajú tradičné postupy hospodárenia, ktoré viedli k ich zachovaniu. Časti pôvodných lesov s fungujúcimi autoregulačnými procesmi sa ponechávajú v režime bez zásahu.

Kritérium 4.7:

Chránené a ohrozené rastlinné a živočíšne druhy

Zámerom kritéria je udržať areály výskytu chránených a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov v priaznivom stave. Biotopy chránených a ohrozených rastlín a živočíchov sa obhospodarujú spôsobom zodpovedajúcim ekologickým nárokom chráneného druhu. Pre tento účel obhospodarovateľ vedie písomnú a grafickú evidenciu.

Princíp 5:

Zachovanie a primeraný rozvoj ochranných funkcií lesov (najmä pôdoochrannej a vodoochrannej)

Kritérium 5.1:

Ochrana pôdy

Zámerom kritéria je udržanie funkčnosti a odolnosti lesov chrániacich lesné pozemky a pôdu pred vonkajšími deštruktívnymi procesmi. Lesné porasty plniace pôdo-ochranné funkcie sa obhospodarujú spôsobom zabezpečujúcim ich trvalé pokrytie lesom.

Kritérium 5.2:

Ochrana vodných zdrojov

Zámerom kritéria je zabezpečiť požadovanú kvalitu a očakávanú výdatnosť vodných zdrojov.

Kritérium 5.3:

Režim zadržiavania vody v krajine

Kritérium obsahuje zásady a postupy obhospodarovania lesov plniacich vodo-regulačnú funkciu. Obnova porastov vo vodohospodársky kritických oblastiach sa vykonáva predovšetkým pod clonou lesného porastu, posledná fáza obnovy (dorub) sa realizuje len ak zakmenenie následného porastu je viac ako 70% plného zakmenenia. Dôraz sa kladie na realizáciu opatrení z plánov manažmentu povodňového rizika.

Princíp 6:

Zachovanie ostatných sociálno-ekonomických funkcií a podmienok

Kritérium 6.1:

Vlastníctvo a obhospodarovanie lesných pozemkov

Kritérium upravuje povinnosti vyplývajúce z vlastníctva a obhospodarovania lesných pozemkov. O lesných pozemkoch sa vedie predpísaná evidencia a tieto sú v teréne stabilizované vlastníckymi hrani-

cami. Nakladanie so spoločnou nehnuteľnosťou alebo spoločne obhospodarovanou nehnuteľnosťou sa vykonáva na základe písomnej zmluvy o spoločenstve. Termíny a dohody plnenia finančných záväzkov súvisiacich obhospodarovaním lesných pozemkov (nájom, daň z nehnuteľností, pokuty a pod.) sa bezodkladne dodržiavajú.

Kritérium 6.2:

Pracovná sila v lesníckom sektore

Zámerom kritéria je vytváranie štandardných pracovných podmienok pre zamestnancov a kontraktantov v lesníckom sektore. Obhospodarovateľ – zamestnávateľ rešpektuje práva zamestnancov združovať a organizovať sa. So zamestnancami sa uzatvára kolektívna zmluva alebo iný zmluvne záväzný dokument alebo pracovná zmluva. Záväzky za vykonanú prácu sa uhrádzajú včas a v dohodnutej výške.

Kritérium 6.3:

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Kritérium určuje podmienky pre zistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri lesnej práci. Vykonávatelia prác sú odborné a zdravotne spôsobilí na vykonávanie lesníckych činností. Pri zadávaní práce sa dodávateľom písomne poskytujú informácie o špecifických podmienkach pracoviska a s nimi súvisiacich rizík, spôsobe výstražného značenia a postupe v prípade poškodenia zdravia. Dodržiavanie základných požiadaviek BOZP a stav výrobných prostriedkov, pomôcok, nástrojov a náradia, vrátane OOPP sa pravidelne monitoruje. Zdravie a bezpečnosť verejnosti ohrozujúce miesta sú označené výstražnými značkami.

Kritérium 6.4:

Odborné vzdelávanie a výskum

Zámerom kritéria je podpora technologického rozvoja, inovácií a rýchlejší prenos ich výsledkov do praxe prehlbovaním

odbornej spôsobilosti osôb zabezpečujúcich procesy starostlivosti o lesné zdroje.

Kritérium 6.5:

Prístupnosť lesov pre rekreáciu

Zámerom kritéria je podpora rekreačno-zdravotného využívania lesov.

Kritérium 6.6:

Kultúrne a duchovné hodnoty v lesoch

Zámerom kritéria je ochrana historických a kultúrne významných lesných objektov a lokalít súvisiacich s hospodárením v lesoch.

Kritérium 6.7:

Osveta a otvorenosť

Kritérium určuje základné rámce a spôsoby kvalifikovaného informovania verejnosti o podstate a výsledkoch TUOL, ku ktorým má právo zaujať svoje stanovisko.

PEFC Slovensko

T. G. Masaryka 24

960 53 Zvolen

tel: 045 5206 444

e-mail: info@pefc.sk

web: www.pefc.sk

Vydalo: NLC Zvolen

Tlač: NLC - referát reprografie 2014

ISBN 978 - 80 - 8093 - 197 - 1

9 788080 931971

Vytlačené na 100% PEFC certifikovanom papieri